

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์

The Operations of Farm Women Groups in Surin Province

สกาวัฒน์ เมืองงาม (Sakaowrat Muangngam)*

สุนันท์ สีสังข์ (Sunun Srisang)** จินดา ขลิบทอง (Jinda Clijtong)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของคณะกรรมการและสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ (2) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (3) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (4) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิก กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (5) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (6) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์

การดำเนินการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 100 กลุ่ม โดยเป็นคณะกรรมการ 1 ราย และสมาชิก 1 ราย รวม 200 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และผลการวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เงินทุนในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีเงินทุนในการดำเนินงานมากมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การดำเนินงานของกลุ่ม การมีส่วนร่วม จังหวัดสุรินทร์

* นักศึกษาลัทธิเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช eednoi@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

Abstract

The objectives of this were study (1) economic and social situation of board and members to farm women groups in Surin Province; (2) operation of board and members to farm women groups in Surin Province; (3) study agricultural the operations of farm women groups in Surin Province; (4) about participation of farm women groups in Surin Province; (5) about factors which effect to farm women groups in Surin Province; (6) problems and suggestion about farm women groups in Surin Province.

The population in this study were 100 farmers who were committees and 100 farmers who were members of agricultural housewife groups selected from 100 agricultural housewife groups in Surin Province, 200 persons altogether. The statistical methodology used to analyze the data by instant computer programs were percentage, mean, maximum value, minimum value, and multiple regression analysis.

Considering the factors affecting the operation of farm women groups in Surin Province, it was found that the capital and working capital in the operation of farm women groups was positively correlated with the operation of farm women groups in Surin Province at 0.05 statistical significance, that was the farm women groups had much capital causing and working capital the increases in the operation of farm women groups.

Keywords : Agricultural housewives' operation, Agricultural housewives' operatio,
Participation of agricultural housewives

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พลเมืองมีอาชีพทางการเกษตรเป็นพื้นฐาน สตรีหรือแม่บ้านเกษตรกรในชนบทได้เพิ่มบทบาทมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง โดยทางการเกษตรได้มีรายงานผลการศึกษาจำนวนไม่น้อยชี้ให้เห็นว่า สตรีมีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุผลสำเร็จได้เร็วขึ้น ปัจจุบันสังคมยอมรับความสามารถของสตรีมากขึ้น ดังที่พบในสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ เช่น วารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์อยู่ เสมอ ๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้านสตรี กำนันสตรี ประธานกลุ่มสตรี ฯลฯ เป็นการแสดงถึงสิทธิและความสามารถของสตรีในสังคม ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสนใจและยอมรับถึงความสำคัญของแม่บ้านเกษตรกร จึงได้สนับสนุนให้แม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป รวมกันเป็นกลุ่มขึ้นในระดับหมู่บ้าน ตำบล เพื่อเป็นแกนที่จะกระจายความรู้ไปสู่แม่บ้านทั่วประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2537 :1)

การส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเกษตรกรรมมาโดยตลอด กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถือเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ในการดูแลส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการเกษตรตั้งแต่ปี 2518 เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปจนถึงวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของครอบครัวมากที่สุด มีผลงานปรากฏเด่นชัดอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้งุดมุ่งหมายให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาตนเองให้มีความมั่นคงในอาชีพ มีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546:1)

จังหวัดสุรินทร์ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดได้รับมอบหมายจากกรมส่งเสริมการเกษตรให้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนสตรีในครอบครัวเกษตรกรที่พ้นจากคุณสมบัติเกษตรกรแล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของครอบครัวตลอดทั้งเป็นแกนกลางในการพัฒนาการเกษตรซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 227 กลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิก 6,026 รายกระจายอยู่ในท้องที่ของอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์,2554) อย่างไรก็ตามแม้จะมีระยะเวลาในการจัดตั้งเป็นเวลา 36 ปี แต่ก็ยังไม่ได้มีการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างมีระบบ ดังนั้น จึงเห็นควรได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาและปรับปรุงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
6. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษาคือคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 17 อำเภอ ของจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 227 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 6,026 ราย โดยศึกษาคำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในประเด็นต่างๆ โดยกำหนดให้คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 1 ราย และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 1 ราย ต่อกลุ่ม ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 100 กลุ่ม รวมเป็น 200 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1967) การใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม (2) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (3) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (4) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1) **สภาพทางสังคม** คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 45.12 ปี จบชั้นประถมศึกษาร้อยละ 46.50 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.81 คน มีระยะเวลาการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 7.65 ปี ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่ม และ ร้อยละ 31.20 เป็นกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

2) **สภาพทางเศรษฐกิจ** สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า มีการประกอบอาชีพของครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 37.90 ทำนา มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.89 คน ส่วนใหญ่มีรายได้รวมในภาคเกษตรของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 140,171 บาท จากการทำนาเฉลี่ย 119,770 บาท จากการทำไร่เฉลี่ย 42,100 บาท จากการทำสวนเฉลี่ย 56,826 บาท จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 19,000 บาท จากด้านอื่นๆ เช่น การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เฉลี่ย 69,595.83 บาท รายได้รวมนอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 140,171.50 บาท จากการรับจ้างเฉลี่ย 51,750.88 บาท จากการรับราชการหรือรับผลตอบแทน เฉลี่ย 151,222.2 บาท รายได้จากบุตร/หลานส่งให้เฉลี่ย 26,346.15 บาท รายได้จากการค้าขาย 79,500 บาท รายได้อื่นๆ เฉลี่ย 49,736.36 บาท

3) **ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์** ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ โดยกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มมากที่สุด ในประเด็น (1) บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในประเด็น (2) หลักการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นองค์กรของเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (3) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ ความรู้ความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับ (4) ประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ช่วยให้แม่บ้านเกษตรกรเรียนรู้จากกันและกัน และมีความรู้ความเข้าใจในประเด็น (5) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิกและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดในประเด็นคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องเป็นสตรีภาคเกษตรอายุ 20 ปีขึ้นไปหรือแต่งงานแล้วและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถพึ่งตนเองได้

4) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์

4.1.1) ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาการจัดตั้งกลุ่มเฉลี่ย 9.49 ปี โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ริเริ่มการรวมกลุ่มร้อยละ 66.50 มีเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ร้อยละ 34.40 โดยมีจำนวนสมาชิกในปีที่เริ่มดำเนินการเฉลี่ย 23.37 คน จำนวนสมาชิกในปี 2554 เฉลี่ย 33.31 คน ประเภทผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหาร เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เครื่องเงิน เป็นต้น และเป็นกลุ่มที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น ข้าวสารแปรรูป น้ำสมุนไพร ก๋วยเตี๋ยว ข้าวกล้อง เป็นต้น มีแหล่งวัตถุดิบหลักทั้งภายในและภายนอกชุมชนร้อยละ 68.00 มีแหล่งที่มาของวิธีการผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับแหล่งภายนอกร้อยละ 74.00 แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่อยู่ในตลาดท้องถิ่นร้อยละ 53.80 ส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในตำบลร้อยละ 61.60 และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านวัตถุดิบ ร้อยละ 49.50

4.1.2) ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่ มีการระดมทุนจากสมาชิกเฉลี่ย 21,741.62 บาท มีงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 48,718.75 บาท ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน 41,000 บาท จากการกู้ยืม เฉลี่ย 126,000 บาท และแหล่งเงินทุนอื่นๆ เฉลี่ย 78,714.29 บาท รวมเงินทุนในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 81,137.56 บาท เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม 194,527.59 บาท มูลค่าสหกรณ์ทรัพย์ เฉลี่ย 140,000 บาท มูลค่าวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน เฉลี่ย 66,518.52 บาท มูลค่าทรัพย์สินกลุ่มรวม เฉลี่ย 230,162.71 บาท

4.2) ความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในภาพรวมมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลางต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ และพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระดับมาก ได้แก่ การได้รับความรู้วิชาการจากเจ้าหน้าที่ และประเด็นที่มีการดำเนินงานระดับปานกลาง ตามลำดับดังนี้ การประชุมกลุ่มเป็นประจำ มีแผนงานประจำปี การมีเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน การกำหนดโครงการกลุ่มสอดคล้องกับความต้องการสมาชิก สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การมีกองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม ระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม การประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน การปรับปรุงพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และการประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่ม

5) ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินงาน พบว่าคณะกรรมการและสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเป็นประจำ ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มยกขึ้นมา การหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน การนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงครอบครัวและอาชีพ การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การขยายกิจกรรมของกลุ่ม การปฏิบัติตามมติและข้อบังคับกลุ่ม การให้ความร่วมมือกับทางราชการในโอกาสอันสมควร และมีส่วนร่วมเป็นบางครั้งในการแนะนำผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าของการทำงานกันเป็นกลุ่ม การประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มให้แพร่หลาย

6) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวแปร ปรากฏว่ามี 2 ตัวแปร ได้แก่ เงินทุนในการดำเนินงาน และเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม พบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มมีปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลางในประเด็น สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ขาดจิตสำนึกของการเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกขาดความรับผิดชอบ มีความขัดแย้งทางความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม ผลกระทบที่ยั่งยืนไม่ได้ราคา ไม่มีคุณภาพ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน คณะกรรมการขาดความเสียสละต่อการดำเนินงานกลุ่ม แต่มีบางประเด็นที่เป็นปัญหาน้อย คือ มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ สมาชิกขาดความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับกลุ่ม ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน คณะกรรมการขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน มีนโยบายไม่แน่นอนในการส่งเสริมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและการจัดการที่ดี ขาดความร่วมมือและความเข้าใจของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม และประเด็นที่เป็นปัญหามาก คือ รัฐมีนโยบายไม่แน่นอนในการส่งเสริมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ ปรากฏว่ามี 2 ตัวแปร ได้แก่ เงินทุนในการดำเนินงาน และเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีเงินทุนและเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานมากมีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ต้องมีการลงทุนเพื่อหาซื้อวัตถุดิบมาใช้ในกระบวนการผลิต รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีเงินทุนในการดำเนินการมากจะส่งผลให้คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมและผลิตผลกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องและสามารถนำเงินที่ได้มาบริหารจัดการในรูปแบบเงินปันผลจากกำไรที่ดำเนินการเงินออมทรัพย์หรือการระดมทุนหรือเป็นวงเงินกู้ให้แก่สมาชิก ซึ่งจะทำให้สมาชิกมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในการประชุมเพื่อวางแผน จะเป็นเวทีที่สมาชิกจะได้แสดงความคิดเห็น การกำหนดกฎกติกา ข้อบังคับของกองทุนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก รวมทั้งการได้รู้ความเคลื่อนไหวของกลุ่ม จึงให้ความสำคัญกับเงินทุนในการดำเนินการ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกต่อการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยปานกลางต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมกลุ่มเป็นประจำ มีแผนงานประจำปี การมีเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน การกำหนดโครงการกลุ่มสอดคล้องกับความต้องการสมาชิก สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การมีกองทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่ม ระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม การประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน การปรับปรุงพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และการประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งในการทำงานแต่ละด้านล้วนแล้วแต่ต้องมีการประสานงานและทำงานร่วมกันในกลุ่มเป็นทีมจึงจะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พอร์เตอร์และคณะ (1975) อ้างถึงใน ทวีป ศิริวิทย์ (2544:61-62) ได้เสนอแนวคิดความสำเร็จของการทำงานเป็นทีม ที่จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยองค์ประกอบคือ การสร้างความไว้วางใจกัน การปรึกษาหารือกัน การสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่ง การเลือกสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ การกระจายงานให้ทุกคนมีส่วนร่วม

ร่วม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างบรรยากาศให้ทุกคนอยากทำงาน และการให้รางวัลแก่สมาชิกเมื่องานประสบผลสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีการทำงานเป็นทีม กล่าวคือคณะกรรมการบริหาร ที่มีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สามารถที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานเป็นทีม มีความตั้งใจและได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกมากเท่าใดย่อมทำให้โครงการประสบความสำเร็จมากเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิมาน วงศ์ภักย์ (2533) ที่อ้างถึงในปาริชาติ วิสัยเสถียร และคณะ (2543: 294) กล่าวถึง การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนพึ่งตนเอง พบว่า ผู้นำหรือกรรมการที่มีความตั้งใจจริง มีความซื่อสัตย์ มีการทำงานตามบทบาทในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการควบคุมระบบการทำงานที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ จะทำให้โครงการเกิดความสำเร็จได้

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการ พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ถ้ากรรมการและสมาชิกกลุ่มมีปัญหาในการทำงานมากเท่าใด ย่อมทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะคณะกรรมการและสมาชิกที่มีปัญหาสมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ขาดจิตสำนึกของการเป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกขาดความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับกลุ่ม ถ้าหากเกิดปัญหามากและทุกปี จะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเอาผลการวิจัยไปปรับใช้

1.1 ข้อเสนอแนะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีส่วนร่วมที่ดี ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบผลสำเร็จ ดังนั้นควรมีการดำเนินการดังนี้

1) ควรมีการให้รางวัลเพื่อเป็นเกียรติประวัติและขวัญและกำลังใจแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในทุกปี

2) ควรสนับสนุนให้เป็นจุดทัศนศึกษาดูงานแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ที่มีการดำเนินงานและมีส่วนร่วมของสมาชิกที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ได้มาศึกษาดูงานและนำไปเป็นตัวอย่างต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะในภาพรวมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ด้านการผลิต ควรมีการวางแผนการผลิต มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน โดยให้สนับสนุนเงินกู้ยืมอย่างเพียงพอกับสมาชิกกลุ่ม และต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าร่วมประชุมร่วมวางแผนเป็นประจำปีอย่างสม่ำเสมอ

2) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน และจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้สมาชิกทุกคน ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน มีระเบียบหรือบทลงโทษสมาชิกผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ โดยให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าร่วมประชุมร่วมวางแผนเป็นประจำปีอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำเอกสารการเงิน ทะเบียนสมาชิก การกู้เงิน อย่างเป็นระบบ โดยการจัดหาวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ ควรชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจในหลักการ วิธีการ กฎระเบียบ ข้อบังคับให้ชัดเจนมากขึ้นและ ดำเนินการโดยยึดระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจังไม่เลือกปฏิบัติ

3) ด้านการตลาดตลาดซื้อขาย ปัจจัยการผลิตที่ราคาถูกแก่สมาชิก ควรจัดตั้งเครือข่ายกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด เพื่อเป็นแหล่ง ความรู้เทคโนโลยี เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์

4) ด้านการประชาสัมพันธ์ ให้คณะกรรมการกลุ่มดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารรายงานฐานะการเงินของกลุ่ม สาเหตุที่สมาชิกกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาติดตามผลเป็นประจำสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีเวทีเสวนาเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัดเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละอำเภอได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างเครือข่าย

5) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และควรเปิดโอกาสให้สตรีในหมู่บ้านสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นและควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้เชิงธุรกิจระบบการบริหารกองทุนกลุ่ม การจัดทำบัญชี การจัดการระบบการเงิน การคิดต้นทุนการผลิต การจัดทำบัญชี การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ

6) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากขึ้น โดยมีแผนการติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แผนการประชุมคณะกรรมการสภากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หลังจากสิ้นสุดโครงการของทางราชการแล้วมีความยั่งยืนเพียงใด

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

3) ควรมีการศึกษาถึงทัศนคติของเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในชุมชนของตนว่าได้รับประโยชน์หรือมีความเชื่อมั่นมากน้อยเพียงใด

4) ควรศึกษาเปรียบเทียบประชากร 2 กลุ่ม โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

5) ควรศึกษาถึงประเด็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ฯ ในด้านการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2537). แนวทางการส่งเสริมเคหกิจเกษตรตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร. (อัคราณา).

_____. (2546). คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพฯ:กลุ่มงานพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนพัฒนาองค์กรเกษตรกร สำนักพัฒนาเกษตรกร.

ทวีป ศิริศรีสม (2544). การวางแผนและพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปรินซ์ดิ วัลเลย์เสถียร และคณะ (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานจังหวัดสุรินทร์ (2554). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสุรินทร์ ปี 2554. (อัคราณา)